

רע"פ 6640/14 - פלוני נגד מדינת ישראל

בבית המשפט העליון

רע"פ 6640/14

לפני: כבוד השופט ח' מלצר

המבקש: פלוני

נ ג ד

המשיבה: מדינת ישראל

בקשת רשות ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי מרכז-לוד (כב' השופטים: א' טל (נשיא), א' מקובר ו-ז' בוסתן), מתאריך 08.09.2014, ב-ע"פ 51012-06-13 וב-עפ"ג 51012-06-13

החלטה

1. לפני בקשת רשות ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי מרכז-לוד (כב' השופטים: א' טל (נשיא), א' מקובר ו-ז' בוסתן), מתאריך 8.9.2014, בע"פ 51012-06-13 וב-עפ"ג 51012-06-13, בגדרו נדחו ערעורים הדדיים שהוגשו על פסק דינו של בית משפט השלום ברחובות (כב' השופטת ל' צבר), מתאריך 22.5.2013, ב-ת"פ 1532/07.

אביא להלן, בתמציתיות, את הנתונים הדרושים להכרעה.

2. בית משפט השלום הנכבד ברחובות הרשיע את המבקש, לאחר שמיעת ראיות, בהכרעת דין מפורטת,

עמוד 1

בביצוע עבירות של הוצאת חשבוניות פיקטיביות במטרה להתחמק מתשלום מס, בנסיבות מחמירות, בהזדמנויות שונות, וכן בעבירות נוספות לפי סעיף 117 לחוק מס ערך מוסף, התשל"ו-1975 (להלן: חוק מע"מ), אשר בעטין עלה בידי המבקש (והחברות שהוא היה המנהל הפעיל שלהן ובעל השליטה בהן) להתחמק מתשלום מס בסכום כולל של 3,194,696 ש"ח.

בהמשך לכך, לאחר שמיעת ראיות וטיעונים לעניין העונש, גזר בית משפט השלום הנכבד את דינו של המבקש והשית עליו את העונשים הבאים: 40 חודשי מאסר בפועל, 8 חודשי מאסר על תנאי (כשהתנאי הוא שהמבקש לא יעבור עבירה מן העבירות שבהן הורשע במשך 3 שנים מיום שחרורו מהמאסר) וקנס בסך של 300,000 ש"ח.

3. ערעורים הדדיים שהוגשו על פסק הדין (ערעורו של המבקש כנגד הכרעת הדין וכנגד גזר הדין, מזה, וערעורה של המשיבה כנגד קולת העונש, מזה) – נדחו על ידי בית המשפט המחוזי מרכז-לוד הנכבד, אשר אימץ את קביעותיו של בית משפט השלום הנכבד, במלואן.

מכאן הבקשה למתן רשות ערעור שלפני, ממנה גם עולה כי המבקש החל בריצוי מאסרו, בתאריך 8.9.2014.

4. לאחר עיון בבקשה ובחומר שצורף אליה הגעתי למסקנה כי דין הבקשה להידחות. אביא להלן, בתמציתיות, את נימוקי להחלטתי זו.

5. כידוע, הלכה היא כי רשות ערעור "בגלגול שלישי" תנתן, ככלל, רק במקרים שבהם מתעוררת שאלה בעלת חשיבות משפטית, החורגת מעניינם של הצדדים הישירים להליך (ראו: ר"ע 103/82 חניון חיפה בע"מ נ' מצת אור (הדר חיפה) בע"מ, פ"ד לו(3) 123 (1982)), או במקרים שמתגלה בהם אי-צדק בולט, או מתעורר חשש כי נגרם למבקש עיוות-דין (עיינו: רע"פ 6487/12 דביר נ' מדינת ישראל (15.7.2013)). זאת ועוד: במקרים שבהם הבקשה מתייחסת רק לחומרת העונש, ההלכה היא שרשות ערעור תינתן רק במקרים נדירים במיוחד, שבהם ניכרת סטייה משמעותית ממדיניות הענישה המקובלת, או הראויה, בהתאם לנסיבות הענין (ראו למשל: רע"פ 3929/09 דהן נ' מדינת ישראל (16.08.2009)).

6. הבקשה שלפני איננה עומדת באמות המידה הנ"ל. לא מצאתי כי בקשתו של המבקש מעוררת שאלה החורגת מעניינו הפרטני, כי היא "נוגעת במחלוקת עקרונית באשר לשאלת בחינת כשירותו לעמוד לדין של נאשם", או כי היא מעוררת "שאלה של ממש בכל הקשור לשאלת ענישתם של מי שנמצאו כבעלי חולי נפשי, אשר איננו מגיע כדי פטור מאחריות פלילית", כנטען על ידו.

עיקר עניינה של הבקשה הינו בשאלה האם עלה בידי המבקש להציג בפני הערכאה הדיונית די ראיות מהימנות לצורך הרמת הנטל המוטל עליו להוכיח כי הוא חוסה תחת הסייג לאחריות פלילית שעניינו: "אי שפיות הדעת", המעוגן בסעיף 34 לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: חוק העונשין), ו/או כי התקיימו בעניינו התנאים הנדרשים כדי לקבוע

כי הוא "אינו מסוגל לעמוד לדין", במשמעות סעיף 170(א) לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב-1982 (להלן: חסד"פ). שאלה זו, של יישום הדין, קשורה בטבורה לנסיבותיו הקונקרטיות של המקרה הנדון ואיננה מעוררת סוגיה חדשה בעלת חשיבות משפטית כללית, שטרם נדונה בפסיקתו של בית משפט זה (לתנאים הנדרשים לצורך גיבושו של סייג "אי שפיות הדעת" ולהפסקת הליכים מכוח סעיף 170(א) לחסד"פ - עיינו, למשל: ע"פ 10166/09 פלונית נ' מדינת ישראל (11.10.2010), ולעניין מידת ההוכחה הנדרשת ונפקותו של ספק בהקשר זה, עיינו: סעיף 34כב(ב) לחוק העונשין וכן: ע"פ 5031/01 פלונית נ' מדינת ישראל, פ"ד נז(6) 625, 641-638 (2003)).

7. זאת ועוד - אחרת. בית משפט השלום הנכבד דן באריכות בטענותיו של המבקש (באמצעות בא כוחו) שלפיהן הוא לא היה אחראי למעשיו בזמן ביצועם, והוא אינו כשיר לעמוד לדין, בשל היותו חולה נפש - ודחה אותן. בתוך-כך, ביכרה הערכאה הדיונית הנכבדה את חוות דעתה ועדותה של ד"ר אנה פיקונה ספיר, סגנית מנהל מחלקה במרכז לבריאות הנפש באר יעקב (להלן: ד"ר ספיר), אשר בדקה את המבקש מספר פעמים ואף צפתה (יחד עם צוות המחלקה) בהתנהגותו של המבקש במשך 9 ימי אשפוז, וקבעה כי המבקש מתחזה לאדם הסובל מהפרעה נפשית, אך אינו חולה במחלת נפש - קביעה שנתמכה גם בעדויותיהם של חוקרים, אשר עקבו אחר תנועותיו של המבקש במהלך ניהול משפטו - על פני "אסופת מסמכים פסיכיאטריים" אחרים שהוצגו מטעם המבקש. יתר על כן, מי שערך את המסמכים האמורים הודה כי הם אינם בבחינת חוות דעת פסיכיאטרית, כי האמור בהם מתבסס על דברים שהוא שמע מאחרים (חלקם גורמים המעוניינים בטובתו של המבקש), וכי הוא עצמו לא ערך הסתכלות מסודרת למבקש (ראו: סעיפים 2-3 להכרעת הדין, עמ' 291-307).

בנוסף קבע בית משפט השלום הנכבד כי אין די בעצם הכרזתו של המערער כפסול דין, על-ידי בית משפט לענייני משפחה, ובמינוי בנו של המבקש כאפוטרופוס עליו (וזאת בהליך שנוהל במקביל למשפט הפלילי), כדי להרים את הנטל המוטל על המבקש להוכיח כי מעשיו בתקופה הרלבנטית לאישומים שיוחסו לו - אשר קדמה להכרזתו כפסול דין - חוסים תחת סייג "אי השפיות", או כדי לסתור את קביעתה האמורה של ד"ר ספיר. בפרט כך בשעה שלא הוצגו בפני בית משפט השלום הנכבד המסמכים שעל יסודם הוכרז המבקש כפסול דין, או חוות דעת מומחה נוגדת (וכל עדות מהימנה אחרת לתמיכה בטענותיו הנ"ל של המבקש, אשר כשלעצמו - בחר שלא להעיד במשפטו).

8. בית המשפט המחוזי הנכבד נדרש אף הוא להשגותיו של המבקש במישורים הנ"ל וראה לדחות אותן, תוך אימוץ מסקנותיה המשפטיות של הערכאה הדיונית, במלואן. בתוך-כך הוסיף בית המשפט המחוזי הנכבד וקבע, בין היתר, כדלקמן:

"דבריה של ד"ר ספיר באשר ליכולתו של המערער [המבקש כאן - ח"מ] לעמוד לדין ולמצבו הנפשי בזמן ביצוע המעשים לא עומדים בחלל ריק, אלא נתמכים בתיאור הפעילות שביצע המערער בחברות הנאשמות בתקופה הרלוונטית, שתוארה בעדויותיהם של עדי התביעה, כפי שהובאו לעיל, ובעדויותיהם של רואה החשבון ועדי ההזמה שעקבו אחרי מעשיו של המערער במהלך משפטו, שהצדיקו את המסקנה לפיה המערער מתחזה ומסוגל לעמוד לדין. לאור כל האמור לעיל, אנו דוחים את טענת המערער לפיה היה מן הראוי להפסיק את ההליכים נגדו בשל חוסר יכולתו לעמוד לדין או למזער לזכותו מאחר ולא היה אחראי למעשיו בשל מחלת נפש ממנה סבל באותה תקופה".

בקביעות מהסוג הנ"ל אין בית משפט זה נוטה להתערב בגדר דיון "בגלגול שלישי".

9. גם בהשגותיו של המבקש כנגד אופן קביעת העונש המתאים לו בנסיבות ביצוען של העבירות שבהן הורשע ובדבר היעדר התחשבות במצבו הנפשי בעת קביעת מתחם הענישה - אין כדי להצדיק מתן רשות ערעור בעניינו, ואף לגופן לא מצאתי בהן ממש. למעלה מן הדרוש אעיר כי מהוראות סעיפים 40 ו-40ט(5)-(9) לחוק העונשין עולה, לכאורה, כי מצבו הנפשי של נאשם עשוי, אמנם, להיחשב כנסיבה הקשורה בביצוע העבירה, הרלבנטית לקביעת "מתחם העונש ההולם למעשה העבירה שביצע הנאשם" - ככל שבית המשפט סבור כי היה בו כדי להשפיע על חומרת מעשה העבירה ועל אשמו של הנאשם. ואולם, משעה שנדחו, בעניינו, הטענות שהעלה המבקש בדבר מצבו הנפשי, ונקבע כי למעשה מדובר ב"מתחזה", אשר היה אחראי למעשיו במועדים שבהם הוא ביצע את העבירות שיוחסו לו - שוב לא היתה מוטלת על בית משפט השלום הנכבד, בנסיבות העניין, חובה להתחשב בטענתו האמורה של המבקש בעת קביעת מתחם העונש ההולם (ראו והשוו: סעיף 40יב לחוק העונשין וכן: רע"פ 6382/11 קאדריה נ' מדינת ישראל (9.6.2013)). זאת ועוד - בעניינו, בית משפט השלום הנכבד ראה במצבו הבריאותי והנפשי הנטען של המבקש, כמו גם בהיותו נוטה לדיכאון ונתון לטיפול אנטי-דכאוני, כנסיבות לקולא, והתחשב בהן בעת גזירת העונש המתאים למבקש, בתוך מתחם הענישה שנקבע (בין שנתיים לחמש שנות מאסר בפועל). העונש שהושת על המבקש, הולם, לפיכך, את מעשי העבירה שבביצועם הוא הורשע - עבירות אשר בית משפט זה עמד, לא אחת, על חומרתן ועל הצורך בענישה מרתיעה כלפי מי שמבצען, ואין לומר כי הוא חורג ממדיניות הענישה המקובלת, או הראויה בנסיבות העניין (ראו והשוו, לאחרונה: ע"פ 5783/12 גלם נ' מדינת ישראל (11.9.2014)).

10. אשר על כן ולנוכח כל האמור לעיל - הבקשה למתן רשות ערעור נדחית.

ניתנה היום, י"ט בתשרי התשע"ה (13.10.2014).

ש ו פ ט